# DIMENSIUNEA CRONOLOGICĂ A DISCURSULULUI NARATIV DIN BALADA FEROEZĂ *REGIN SMIÐUR* STUDIU COMPARATIV CU SURSELE ISLANDEZE MEDIEVALE

**Carmen VIOREANU**

The present paper gives an overview of the Feroese ballad *Regin Smiður* focusing on the chronology in its narrative structure, and comparing it with Icelandic medieval poems from Sæmunðar-Edda which preserve the myth of Sigurd the Dragon Slayer – *Reginsmál* (*Sigurðarkviða Fáfnisbana II*), *Fáfnismál*, *Grípisspá*, *Völsungakviða in forna* (*Helgakviða Hundingsbana II*) – but also with the saga written in the 13th century in Iceland, *Völsunga sagan*.

**Key-note**: Regin the Smith, Sigurd the Dragon Slayer, Faroese ballads, Regin Smiður, Sjúrðarkvæði, Sæmundar-Edda, Fáfnismál, Reginsmál, Grípisspá, Völsunga sagan

Pe lespedea muntoasă Ramsundsberget din provincia suedeză Södermanland sunt înfăţişate scene din legenda lui Sigurd, ucigaşul balaurului Fafnir. Desenele inscripţionate în piatră, însoţite de un text scurt cu rune, datează din secolul al Xl-lea, spre sfârşitul epocii vikinge. Legendele despre Sigurd[1] se pare că erau foarte populare în această perioadă pe tot teritoriul din nordul Europei, dacă ţinem cont de pietrele şi crucile inscripţionate cu motive din legenda ucigaşului balaurului, descoperite în Suedia[2], Norvegia[3], Isle of Man[1] şi Danemarca[2].

[1] Se presupune că primele poeme despre Sigurd (Siegfried) Ucigaşul Balaurului au apărut în secolele Vl-Vll în Europa Centrală, având ca fundal istoric bătăliile şi conflictele din Renania secolului V dintre huni şi triburile burgunzilor (vezi şi Nordanskog 2006:235).

[2] Şapte alte pietre din aceeaşi perioadă prezintă motive din legenda lui Sigurd: Piatra Gökstenen, aflată astăzi în rezervaţia naturală din Torshälla, pe care sunt înfăţişaţi Sigurd, aplecat cu sabia peste balaurul Fafnir, şi Regin, lângă o nicovală, cu un ciocan în mână. Pe aceeaşi inscripţie se află şi un uliu fără cap şi calul Grani. Pe piatra Drävlestenen din provincia Uppland este înfăţişat Sigurd înfigând paloşul în balaur, iar lângă el sunt piticul Andvari şi valkyria Sigrdrifa, care îi întinde un corn cu băutură. Un desen asemănător cu cel de pe piatra Drävlestenen se regăseşte pe una din cele două pietre funerare (U1175) din Stora Ramsjö (Uppland) şi pe desenul care însoţeşte inscripţia din Årsunda (provincia Gästrikland), cu menţiunea că pe aceasta din urmă este desenat şi inelul Andvaranaut. La câţiva zeci de kilometri nord de Årsunda se află piatra din biserica Ockelbo, o copie realizată după originalul pierdut în incendiul din 1904. Acolo sunt înfăţişaţi doi bărbaţi care joacă table, păsări şi animale şi Sigurd care înfige paloşul în balaur. La sud de Årsunda se află piatra cu rune din biserica Österfärnebo care, din cauza faptului că multă vreme a fost componentă a scării bisericii, este foarte deteriorată. Cu toate acestea sunt păstrate câteva desene reprezentându-l pe Sigurd alături de părăsi şi animale.

[3] Desene cu motive din legenda lui Sigurd, datate mijlocul secolului al Xll-lea, se regăsesc pe două scânduri din uşa de la intrare a vechii Biserici Hylestad din Setesdal (dărâmată în anul 1664; plăcile sunt expuse la Muzeul de istorie a culturii din Oslo). Inscripţiile se regăsesc poarta bisericii de lemn din Vegusdal – ridicată în secolul al Xlll-lea (poarta cu motive din legendă este păstrată în colecţia de antichităţi a muzeului Universităţii din Oslo) – şi pe uşile bisericilor de lemn din Lardal, Mæl, Nesland, Austad, Ulvdal.

BDD-A27160 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:17:24 UTC)

Iconografia lui Sigurd din spaţiul cultural nordic este dublată de manuscrisele din Islanda secolului al Xlll-lea, conţinând poeme cu motive eroice şi mitologice, printre ele regăsindu-se şi câteva despre Sigurd Ucigaşul Balaurului. Cel mai vechi manuscris al colecţiei de poezii *Edda veche* / *Edda în versuri* sau *Edda lui Sæmundur*[3] este păstrat fragmentar sub numele de *Codex Regius* şi datează din secolul al Xlll-lea (în jur de anul 1270). Se consideră însă că poemele fuseseră compuse şi circulaseră sub formă orală în Norvegia şi Islanda în decursul secolelor al lX-lea- al Xll-lea. *Edda în proză* este o colecţie de povestiri, un manual de mitologie şi poezie scandinavă veche, scris de cărturarul islandez Snorri Sturluson (1178-1241) în jurul anului 1220, într-o epocă foarte productivă din punct de vedere literar în Islanda, unde se încearcă din răsputeri crearea unei identităţi naţionale.

O altă sursă islandeză foarte valoroasă o reprezintă cele treizeci de povestiri despre Sigurd şi strămoşii săi, adunate sub numele de *Völsunga sagan*[4], scrisă în Islanda în perioada 1200-1270.

Legenda lui Sigurd s-a păstrat şi în cultura orală şi scrisă din Insulele Feroe. Dansul-lanţ feroez – *kvæði*[5] sau *kvaðdansur* – însoţit de recitarea unei balade, este o componentă importantă a culturii feroeze încă din Evul Mediu, dintr-o perioadă de schimburi culturale şi comerciale intense cu Norvegia, Islanda şi Scoţia. Baladele feroeze au dăinuit, la fel ca literatura islandeză, în formă orală, timp de mai multe secole. Primele douăsprezece balade feroeze[6] au fost colecţionate şi notate pentru

---

[1] Pe crucea din piatră numerotată cu 121 (Manx National Heritage numbering system), cunoscută sub denumirea de „Sigurd' Cross" din St. Andrew (Isle of Man), datată mijlocul secolului al X-lea, este înfăţişată o secvenţă din povestea lui Sigurd: un desen cu Sigurd prăjind inima lui Fafnir şi băgându-şi degetele în gură, iar deasupra lui, una dintre păsările care îi vorbesc, şi calul Grani. În partea opusă este desenat un şarpe, atacându-l pe Gunnar, fratele de arme al lui Sigurd. Celelalte trei cruci se găsesc în Maughold Kirik, Jurby şi Malew. Inscripţia numărul 122, găsită pe peretele unei case din Ramsey şi datată în jur de anul 1150, îi înfăţişează pe Otr (vidra), fratele lui Regin, mâncând un somon lângă o baltă, şi pe calul Grani cu comoara de aur în spate. Pe crucea Sigurd's Cross (Jurby, Isle of Man) este înfăţişat Sigurd înfigând paloşul în balaur sunt. Un desen similar se regăseşte pe crucea descoperită în Biserica Andreas, pe care în plus, eroul este înfăţişat prăjind inima balaurului deasupra unui foc.

[2] Poarta bisericii Låsby, construită în secolul al Xll-ea.

[3] Este posibil ca Sæmundur cel Înţelept (Sæmundur fróði Sigfússon, 1056-1133) să fie autorul poemelor.

[4] *Völsunga sagan* este inclusă în colecţia *Fornaldarsögur* (numită şi *Fornaldarsögur Norðurlanda* / *Saga străvechi din Nord*). Restul povestirilor din *Fornaldarsögur Norðurlanda* sunt scrise în cea mai mare parte în decursul secolului al XlV-lea în Islanda, un număr mai mic chiar în secolul al XV-lea. Aici se se regăsesc şi povestiri care au la bază fragmentele pierdute din *Codex Regius* şi adunate astăzi în colecţia *Eddica minora*.

[5] Înseamnă "cântec", "baladă", derivat de la verbul *kvøða* ("a cânta pe un dans").

[6] Originalul s-a pierdut, probabil în marele incendiu din 1728 de la Copenhaga. Câteva copii sunt păstrate într-o colecţie daneză a culegătorului de folclor Peder Syv (1631-1702).



BDD-A27160 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:17:24 UTC)

prima dată în anul 1639 de către cărturarul danez Ole Worm (1588-1654)[1]. Spre sfârşitul secolului al XVlll-lea, mai exact în perioada 1781-1782, lingvistul Jens Christian Svabo (1746-1824) culege cincizeci şi două de balade care însă nu sunt publicate pe parcursul vieţii sale[2]. Munca lui Svabo a fost continuată, o jumătate de secol mai târziu, de preotul feroez Venceslaus Ulricus Hammershaimb[3], care a fost de altfel şi cel care a publicat primele două volume cu balade feroeze, la Copenhaga, în anii 1851 şi 1855. Hammershaimb mai publicase balade feroeze începând cu anul 1846 şi în două reviste din Danemarca, „Annaler for nordisk Oldkyndighed og Historie" şi „Antiquarisk Tidsskrift". Două decenii mai târziu apar, tot la Copenhaga, primele cincisprezece volume din valoroasa antologie *Føroya Kvæði: Corpus Carminum Færoensium* (1876)[4], editată de istoricul şi cercetătorul Svend Grundtvig (1824-1883), împreună cu cumnatul său Jørgen Bloch[5].

Baladele feroeze există aşadar, în tradiţia orală şi spectaculară, de aproape un mileniu, pentru ca, de două secole încoace, să existe pe două planuri – ca tradiţie orală şi ca tradiţie scrisă. Astfel, am putea spune că balada feroeză, în ansamblul

[1] Pulsiano, Wolf 1993:31

[2] În vara anului 1817, Svabo îl cunoaşte pe tânărul student la teologie şi botanică Hans Christian Lyngbye (1782-1837), venit în Insulele Feroe de la Copenhaga, într-o călătorie de studii. Svabo îl învaţă cunoştinţe elementare de limba feroeză şi îl încurajează să culeagă balade feroeze (v. Lyngbye, HC, *Færøiske Qvæder om Sigurd Fafnersbane og hans Æt*, 1822, p. X (Introducere). Lyngbye culege câteva rânduri din cântecele despre Sigurd şi îl roagă pe preotul din Suðuroy, Johan Hendrik Schrøter (1771-1851) să noteze şi alte cântece despre Sigurd şi să i le trimită la Copenhaga. În anul 1822, Lyngbye publică, la îndemnul profesorului şi cercetătorului Peter Erasmus Müller (1776-1834), *Færøiske Qvæder om Sigurd Fafnersbane og hans Æt* (Balade feroeze despre Sigurd, ucigaşul lui Fafnir, şi neamul acestuia). Este, de altfel, şi prima carte publicată în limba feroeză.

[3] Vanceslaus Ulricus Hammershaimb (1819-1909) a fost preot, lingvist şi etnolog feroez. Printre cele mai importante merite ale sale este acela de a fi pus bazele ortografiei limbii feroeze (anul 1854), fapt care a dus la dezvoltarea literaturii scrise în limba feroeză. În perioada 1831-1847 locuieşte la Copenhaga, unde studiază, printre altele, teologia la Universitatea din Copenhaga. După examenul de licenţă se întoarce acasă, pe insula Vágoy (una din cele optsprezece insule feroeze) şi începe să culeagă balade şi poveşti populare. În aceeaşi călătorie de studiu de un an de zile observă şi îşi notează asemănările şi deosebirile dintre diferitele dialecte vorbite în Insulele Feroe. O călătorie asemănătoare întreprinde în vara anului 1853. Baladele adunate sunt publicate în două volume, *Færøske Kvæder I* şi *Færøske Kvæder II*, ambele publicate la Copenhaga în 1851, respectiv 1855.

[4] Colecţia conţine 234 de balade (8202 pagini scrise de mână). Primele cincisprezece volume au fost editate în perioada 1872-1876, alte trei volume în anii 1887, 1896 şi 1905.

[5] Alte colecţii din secolul al XlX-lea sunt: *Sandoyarbók* (Johannes Clemensen, cunoscut şi sub numele de Jóannes í Króki, 1821-1831, 93 de cântece), *Fuglorabók* (1854, 97 de balade culese de Hanus Hanusarson), *Kvæðasavn frá Sandvik* (1837, colecţie cu 20 de cântece de Hans-Pauli Johan-Petersen din Qvalviig/ Sandvik), *Koltursbók* (1887, 48 de cântece adunate de Tomas S.P. Rasmussen), *Sumbíarbók* (1851, 12 balade pentru dans culese de fraţii Jacob Symphor Johannesen şi Joen Jacob Johannesen). Toate aceste colecţii sunt denumite după insulele feroeze în care au fost culese baladele.



BDD-A27160 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:17:24 UTC)

său, este mult mai avansată decât orice altă formă de baladă nordică, pentru că a fost şlefuită permanent timp de secole.

Baladele feroeze sunt o formă de comunicare colectivă în sfera publică populară.[1] Ele sunt cântate, dar apariţia în public – spectacolul în sine (dansul-lanţ şi interpretarea baladei) – nu implică anumite componente fizice avansate. În schimb, textul este cel care primează: povestirea şi spectacolul, actul de a dansa împreună. Cântăreţii/ dansatorii nu se identifică cu personajele, ci doar cântă, ca un cor, participă într-un ritual în care toţi sunt iniţiaţi – dacă ne gândim la faptul că baladele feroeze, care tratează mituri foarte cunoscute, au fost transmise din generaţie în generaţie printre locuitorii insulelor. Spectatorii pot participa şi ei la acest dans-lanţ, fie că ştiu textul sau nu. Acest ritual flexibil marchează identitatea, fiecare apariţie în faţa unui public se petrece ca acţiune, interacţiune şi relaţie.[2]

În Insulele Feroe au circulat trei balade *tættir*[3] care conţin mitul lui Sigurd, ucigaşul balaurului, cunoscute sub numele de *Sjúrðarkvæði* (Cântecele despre Sjúrður)[4] : *Regin Smiður*, *Brynhildar táttur* şi *Høgna táttur*.

Pentru studiul de faţă am ales versiunea baladei *Regin Smiður* culeasă de Hammershaimb acum aproape două secole, publicată în anul 1851.[5] Balada conţine 131 de strofe compuse din câte patru versuri – dintre care prima şi ultima sunt scrise şi interpretate la persoana întâi şi aparţin conducătorului dansului, *skipari* – şi un refren care redă esenţa baladei: calul Grani a cărat aurul din subteran, iar Sjúrður l-a învins pe balaur. În cazul interpretării orale a baladei, refrenul se repetă după fiecare strofă, ceea ce duce la faptul că balada *Regin Smiður*, când este dansată şi cântată integral, are de fapt puţin peste 260 de strofe şi 1000 de versuri.

Spaţiul narativ metadiegetic este construit din opt secvenţe întinse pe o plajă spaţio-temporală amplă: perioada de fericire şi pace a lui Sigmundur şi Hjørdís (strofele 2-3), prezenţa iminentă a războiului şi bătălia dintre Sigmundur şi fiii lui Hunding (strofele 4-9), moartea lui Sigmundur şi îngroparea acestuia (strofele 10-28), căsătoria lui Hjørdís cu regele Hjálprek şi naşterea lui Sjúrður (strofele 29-34), copilăria şi adolescenţa lui Sjúrður şi aflarea adevărului despre moartea tatălui (strofele 35-55), călătoria la Regin şi făurirea paloşului Gram (strofele 56-90), răzbunarea tatălui (strofele 91-92), călătoria la Glitraheiði şi

[1] v. şi Gaini 2011:148

[2] v. şi Schechner (2013:28, pp.34) despre legătura dintre performance şi identitate.

[3] *tættir* (limba feroeză) este forma de plural nehotărât a substantivului masculin *tættur* şi înseamnă baladă satirică. Pe lângă acestea mai există *kvæðir* (balade eroice) şi *ríjmur* (balade epice). Clasificarea îi aparţine lui Jens Christian Svabo. Substantivul *vísur* (care în traducere înseamnă "cântec popular") este folosit pentru baladele daneze.

[4] Sjúrður este varianta în feroeză a numelui Sigurd (Siegfried în *Cântecul Nibelungilor*).

[5] În catalogul *The Types of the Scandinavian Medieval Ballads* (TSB) (Mortan Nolsøe (ed.), Oslo, 1978), balada *Regin Smiður* este inclusă în categoria E (*kappakvæði*, balade eroice) şi numerotată TSB E51.



BDD-A27160 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:17:24 UTC)

uciderea lui Fafnir şi a lui Regin (strofele 93-130). Acţiunea este foarte dinamică şi compactă din punct de vedere descriptiv, iar schimbările temporale şi spaţiale se petrec rapid.

Despre Sigmundur se spune deja din strofa a doua că este *jallsins son*, fiu de jarl[1], într-un regat bogat (RS 5:3-4, 6:1-2)[2]. În poemul eroic *Völsungakviða in forna (Helgakviða Hundingsbana II)* din "Edda în versuri" sunt descrise originile volsungerilor[3]: Sigmundr[4], fiul lui Völsung, era căsătorit cu Borghild din Brálund şi aveau un fiu, Helgi, pe care-l creştea Hagall. Între regele Sigmundr şi Hundingr, după care e numit şi regatul Hundland[5], era o mare duşmănie care a dus la faptul că şi-au ucis pe rând, membri ai familiei. O poveste mai amplă despre Sigmundur se regăseşte în partea introductivă în proză din poemul *Grípisspá (Sigurðarkviða Fáfnisbana I)* despre moartea lui Sinfjötli. Acolo se spune că Sigmundr Völsungsson, rege al francilor, locuia în ţinutul danilor împreună cu soţia sa Borghildr cu care avea trei fii: Sinfjötli era cel mai mare, al doilea era Helgi şi al treilea Hámundr. La un moment dat se întoarce în regatul său şi se căsătoreşte acolo cu Hjördís, fiica lui Eylimi.

Balada feroeză începe aşadar în acest moment, în care Sigmundur trăieşte în armonie în regatul bogat (*So glaðiliga drekka teir í ríkinum jól*, RS 3:1-2), alături de soţia sa Hjørdís[6].

Neliniştea se lasă asupra ţinutului, iar Sigmundur pleacă la luptă, pe ţărmul mării sudice (*suður við sjóvarstrond* RS 6:4). Toţi mor (*lata har sítt lív* RS 8:2) şi nimeni nu se întoarce (*ongin kemur heim* RS7:2). Hjørdís îmbracă atunci mantia albastră[7] şi merge pe câmpul de luptă, în încercarea de a-şi salva soţul cu *smyrsli*, o salvie care vindecă răni, însă a ajuns prea târziu. Deja de la prima rană pricinuită de săbiile cu venin (*eitur var í svørðinum* RS 13:3) ale fiilor lui Hunding, paloşul lui Sigmundur s-a rupt în două bucăţi:

[1] *Jarl* este în Evul Mediu scandinav o căpetenie nobilă, adesea cea mai înaltă funcţie administrativă în regat.
[2] Voi folosi în continuarea lucrării acest tip de adnotare care înseamnă balada Regin Smiður strofa 5, versurile 3 şi 4, respectiv strofa 6, versurile 1 şi 2.
[3] Cei din neamul lui Sigmundr sunt numiţi volsungeri şi ylvingi (*Völsungar ok Ylfingar*, HHll).
[4] În continuarea studiului, când voi cita din sursele islandeze, şi numele personajelor vor fi notate tot în islandeză. În cazul baladei feroeze, numele personajelor sunt în feroeză.
[5] Ţinutul (regatul) hunilor.
[6] Hjørdís este descrisă în capitolul XI din *Völsunga sagan* drept „cea mai frumoasă şi înţeleaptă dintre femei" (*allra kvenna vænst ok vitrust*). Când vine vremea să se căsătorească, are de ales între regele Lyngvi, fiul lui Hunding, şi Sigmundur. Îl alege pe acesta din urmă.
[7] Culoarea albastră a mantiei (*kápu blá* ) nu are probabil nicio însemnătate în context, este folosită pentru a rima cu versul al patrulea, *unde zăcea Sigmundur* (*har Sigmundur lá*).



BDD-A27160 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:17:24 UTC)

Tá ið eg tað fyrsta
sárið fekk,
sundur mítt svørð tá
í tógva luti gekk. (RS14)

Sigmundur îi dă cele două bucăţi de paloş soţiei care trebuie, la rândul său, să le dea fiului încă nenăscut (RS17) pe care îl va numi Sjúrður. Sjúrður va trebui să îi răzbune moartea (*hesin sami sonurin skal hevna deyða mín* RS18:3-4). În acest moment de despărţire, Sigmundur îi spune soţiei sale că cele două bucăţi de paloş trebuie să ajungă la fierarul Regin, care locuieşte pe malul râului:

Regin smiður býr
fyri handan á,
honum skalt tú fáa
hesa svørðsluti tvá. (RS19)

Despre Regin, din balada feroeză nu aflăm mai multe. În schimb, poemul islandez *Reginsmál* are o porţiune introductivă în proză în care sunt redate originile lui Regin, fiul lui Hreiðmar. „Mai priceput ca oricare altul şi pitic la stat, înţelept, crud şi cunoscător de magie" (*hverjum manni hagari ok dvergr of vöxt (...) vitr, grimmr ok fjölkunnigr* RM), Regin vine la curtea regelui Hjálprek şi are grijă cu multă dăruire şi dragoste de Sigurd şi de educaţia lui.[1] Printre altele, Regin îi povesteşte despre o întâmplare[2] când zeii Óðinn, Hænir şi Lokki au venit la cascada plină de peşti Andvarafors, denumită după piticul Andvari, fiul lui Oinn[3], care obişnuia să stea acolo sub înfăţişarea unei ştiuci, ca să-şi găsească de mâncare. Otr (vidră), fratele lui Regin, se ducea des la Andvarafors sub înfăţişarea unei vidre[4] şi într-o zi, când mânca un somon pe mal, cu ochii închişi, Lokki a aruncat cu o piatră în el şi l-a omorât. Cei trei zei au jupuit pielea de pe vidră şi în aceeaşi seară au cerut găzduire la Hreiðmar, oferind în schimb prada. Atunci Hreiðmar i-a luat ostatici pe cei trei zei, cerând ca pielea de vidră nu numai să fie umplută cu aur, dar şi acoperită cu cel mai pur aur. Trimis să facă rost de aur, Lokki s-a dus la Rán[5] să împrumute năvodul ei, după care s-a întors la cascadă, a prins ştiuca (piticul

[1] În *Völsunga sagan* (Cap. Xlll) este detaliată educaţia pe care Regin i-o oferă lui Sigurðr: "L-a învăţat sporturi, joc de table şi rune şi să vorbească multe limbi (...) şi multe alte lucruri." (*Hann kenndi honum íþróttir, tafl ok rúnar ok tungur margar at mæla, (...), ok marga hluti aðra*.)
[2] Povestea este redată şi în Capitolul XlV din *Völsunga sagan*.
[3] vezi RM2:2, când Andvari îi spune lui Lokki cine este.
[4] Andvari îi spune lui Loki că o nornă nefericită a decis în timpuri străvechi ca el să sălăşluiască în apă (RM 2:4-6).
[5] În mitologia nord-germanică, zeiţa adâncului mării şi soţia uriaşului Ægir. Rán îi prinde în năvodul său pe cei înecaţi şi îi ţine în palatul de pe fundul mării. În folclorul scandinav apare şi sub numele de Femeia mării.



BDD-A27160 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:17:24 UTC)

Andvari) cu năvodul şi i-a luat tot aurul, inclusiv ultimul inel pe care-l mai avea. Atunci Andvari îi spune lui Lokki că nimeni nu se va bucura de acest aur care va fi blestemul a doi fraţi şi instigarea la luptă a opt regi (RM5). Zeii au umplut şi au acoperit pielea de vidră cu aur, însă Hreiðmar a observat că un fir ţepos a rămas neacoperit şi atunci Lokki îl acoperă cu inelul de aur Andvaranaut. Fáfnir şi Regin cer tatălui lor Hreiðmar o parte din despăgubire, însă sunt refuzaţi, iar Fafnir îşi omoară tatăl în cursul nopţii cu un paloş şi ia tot aurul. Când Regin cere o parte din moştenirea lăsată de tată, Fáfnir refuză. Atunci Regin îi cere sfatul surorii sale Lyngheiði despre cum ar putea să intre în posesia moştenirii. Ea îl sfătuieşte să obţină ce vrea cu bunătate şi nu cu sabia. Pe lângă această poveste, Regin îi mai spune lui Sigurðr că Fáfnir stă sub înfăţişarea unui balaur pe câmpia Gnitaheiði. Regin îi făureşte lui Sigurðr un paloş, Gramr, care e atât de ascuţit şi puternic, încât Sigurðr taie cu el nicovala lui Regin în două. Apoi îl instigă pe Sigurðr să-l omoare pe Fáfnir.

Această poveste nu este redată în balada feroeză. Aici, Sigmundur este cel care îi spune lui Hjørdís despre balaurul Frænur care sălăşluieşte pe câmpia Glitraheiði şi că Regin este un făurar priceput, însă nu este de încredere:

> Frænur eitur ormurin,
> á Glitraheiði liggur,
> Regin hann er góður smiður,
> fáum er hann dyggur.(RS20)

Regina Hjørdís pleacă plângând, însoţită de doamnele sale de companie, iar în aceeaşi noapte, Sigmundur moare (*kongin sókti helsótt á teirri somu nátt* RS24:3-4). Este înmormântat într-un coşciug din cel mai pur aur (*børuna av reyðargulli* RS25:3, 26:1), spre răsărit, într-o antiteză totală între corpul neînsufleţit luminos (*tað ljósa lík* RS27:3) şi pământul negru (*døkka mold* RS 27:4) şi ziua întunecată (*dimmur…dagur* RS28:3).

După moartea lui Sigmundur, Hjørdís se căsătoreşte cu regele Hjálprek şi naşte un fiu pe care îl numeşte Sjúrður. Conform *Grípisspá* şi *Völsungasagan*, regina văduvă se căsătoreşte cu Álf, fiul lui Hjálprek (*Hjördís giftist þá Álfi, syni Hjálpreks konungs*, GS, respectiv *Hann*[1] *fastnaði Álfi konungi Hjördísi*, VS Cap. Xlll).

Firul narativ al baladei feroeze nu este încărcat cu multe informaţii din această perioadă a copilăriei şi adolescenţei lui Sjúrður. Pentru a marca trecerea timpului, strofele 35-39 încep cu acelaşi vers – *Hann vaks upp í ríkinum* (RS35:1, 36:1) („Creştea în regat"), respectiv *Hann var sær á leikvøllum* (RS 37:1, 38:1, 39:1) („Îşi petrecea timpul la antrenamente") –, copilăria şi adolescenţa lui Sjúrður fiind

[1] El, adică Regele Hjálprek.



BDD-A27160 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:17:24 UTC)

astfel prezentate compact, în stilul caracteristic al baladei feroeze medievale, şi construite în jurul ideii că fiul lui Sigmundur se pregăteşte cel mai adesea pentru luptă. Şi în sursele islandeze este redată această idee: Sigmundur şi cei trei fii ai săi din prima căsnicie erau cu mult înaintea altor bărbaţi în ceea ce priveşte puterea, vitejia, curajul şi priceperea la diferite sporturi, însă Sigurðr era mult mai viteaz decât toţi cei patru la un loc (*Sigmundr ok allir synir hans váru langt um fram alla menn aðra um afl ok vöxt ok hug ok alla atgervi. Sigurðr var þó allra framastr, ok hann kalla allir menn í fornfræðum um alla menn fram ok göfgastan herkonunga. (…)* GS).

În *Reginsmál*, cel care îi spune lui Sigurð despre moartea tatălui său este chiar Regin (RM15), însă în balada feroeză, tovarăşii de luptă sunt cei care îi spun că mai bine l-ar răzbuna pe tatăl său decât să se antreneze cu ei *(„Líkari var tær faðir at hevna, enn berja os so stórum."* RS 40:3-4).

Când aude pomenindu-se moartea tatălui său, i se face negru înaintea ochilor (*hann sortnaði rætt sum mold* RS41:4), îşi aruncă paloşul şi veşmintele de luptă şi se duce într-un suflet la mama sa (RS 42). Prima întrebare pe care o adresează este cum se numeşte cel care i-a ucis tatăl. Hjørdís nu ştie numele unei persoane, dar ştie că sunt fiii lui Hunding[1]. Merge la un scrin din aur şi îi dă fiului cămaşa de zale însângerată, în care a murit tatăl său, şi cele două bucăţi de paloş. Îi spune că trebuie să le ducă făurarului Regin, care locuieşte pe malul râului şi nu este de încredere şi îi povesteşte şi despre balaurul Frænur care sălăşluieşte pe câmpia Glitraheiði (RS47-52).

Sjúrður trebuie să meargă la un râu unde sunt mulţi cai, să arunce o piatră pentru a-l alege pe cel mai bun. Fiul face întocmai, merge la râu, aruncă piatra şi ia calul care nu se sperie. Pentru a marca o întâmplare esenţială în şirul narativ, autorul feroez anonim repetă o strofă, în formă aproape identică. La fel se întâmplă cu episodul alegerii calului, care după aceea este numit Grani:

Gakk tú fram at fossinum,
kasta stein í á,
kjós tær hest til handar tann,
sum ikki víkur í frá!" (RS 53)

Gekk hann sær at fossinum,
kastaði stein í á,
hann tók tann av hestunum,
sum ikki veik í frá. (RS54)

[1] În *Völsungasagan* (Capitolul lX) sunt numiţi patru fii ai lui Hunding doborâţi în luptă de Helgi, fiul lui Sigmundur: Álf, Eyjólf, Hervarð şi Hagbarð.



BDD-A27160 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:17:24 UTC)

În poemul islandez *Reginsmál*, în partea introductivă în proză, se spune că Sigurðr se duce la cireada regelui Hjálprek şi îşi alege de acolo un cal. Şi în *Völsunga sagan*, Sigurðr îi cere regelui un cal, iar regele îi spune să meargă să şi-l aleagă singur. Pleacă la drum alături de Regin şi, într-o pădure, se întâlnesc cu un bătrân cu barbă lungă care îi duce la râul Busiltjörn să aleagă un cal. Sigurðr scoate un cal din adâncul apei, „sur la culoare şi tânăr ca vârstă, foarte puternic şi frumos" (*grár at lit ok ungr at aldri, mikill vexti ok vænn*, VS Cap. Xlll), pe care nu-l mai călărise nimeni până atunci (*Engi hafði honum á bak komit*, VS Cap. Xlll). Bătrânul îi spune că acest cal se trage din Sleipnir[1].

În balada feroeză *Regin Smiður*, Sjúrður porneşte călare pe Grani spre piticul făurar Regin, care imediat îşi întrerupe lucrul, ia cele două bucăţi de paloş şi îl întreabă pe Sjúrður cu ce treburi vine la el. După zece nopţi (*tíggju næturnar* RS63:3, 65:1), timp în care Regin trece paloşul prin foc, Sjúrður se întoarce şi încearcă paloşul, însă acesta se rupe imediat în două. Atunci îl ameninţă cu moartea pe Regin în cazul în care acesta intenţionează să comită o înşelăciune la făurirea armei:

> Deyða ert tú Regin,
> av mær verð,
> fyri tú vildi svíkja meg
> í tíni vápnagerð. (RS71)

Regin tremură de frică, fapt care nu-l împiedică pe Sjúrður să îl ameninţe că îi va lua viaţa, în cazul în care nu va făuri paloşul perfect la o a doua încercare. Atunci Regin îi promite că o va face, însă vrea drept răsplată inima balaurului (*hjartað úr orminum, tað vil eg hava í verð* RS77:3-4).

Timp de treizeci de nopţi lucrează piticul Regin la paloş, după care Sjúrður se întoarce călare pe Grani. De această dată, paloşul este suficient de rezistent, iar Sjúrður îl numeşte Gram[2].

Regin îl roagă pe Sjúrður să îl ia cu el la Glitraheiði, însă Sjúrður va merge mai întâi să îi găsească şi să-i omoare pe fiii lui Hunding. Răzbunarea tatălui nu este descrisă, este redată printr-un singur vers: „Pe toţi fiii lui Hunding i-a învins" (*Allar vá hann Hundings synir* RS92:1). În *Reginsmál*, în fragmentul în proză dintre strofele 25 şi 26, se spune că Sigurðr duce o bătălie mare cu Lyngve, fiul lui Hunding, şi cu cei doi fraţi ai lui. În *Völsunga sagan*, Sigurðr pleacă la luptă împreună cu Regin, după ce primeşte de la rege „corabie şi toată dotarea" (*skip ok allr herbúnaðr*, VS Cap. XVll). În aceeaşi saga este descrisă în amănunt vitejia lui

[1] Calul cu opt picioare al zeului Óðinn.
[2] Conform *Völsungasagan* (Capitolul Xll), Sigmundur îi spune soţiei sale, înainte să moară, că paloşul trebuie să fie numit Gramr.



BDD-A27160 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:17:24 UTC)

Sigurðr în luptă. Cu paloşul Gram îi omoară pe Lynvgi şi pe Hjörvarð şi pe urmă pe toţii fiii lui Hunding, după care se duce acasă, nu numai victorios, dar şi plin de bogăţiile pe care le-a dobândit în urma bătăliei.

În *Völsunga sagan* şi în *Edda în versuri* (poemul *Grípisspá*), imediat după făurirea paloşului, Sigurðr porneşte spre unchiul său Grípir (fratele lui Hjørðís), ca să afle ce îi pregăteşte soarta. Imediat după acest episod urmează în *Völsunga sagan* răzbunarea tatălui.

În balada feroeză însă, după ce se întoarce de pe câmpul de luptă, Sjúrður porneşte spre Glitraheiði[1] şi într-o pădure se întâlneşte cu un bătrân necunoscut, cu un ochi – *eyga hevði hann eitt í heysi* (RS 94:3) – zeul Óðinn. Întâlnirea dintre Óðinn şi Sjúrður este redată şi în sursele islandeze, în *Reginsmál* (RM 16-24) şi *Völsunga sagan* (Cap. XVll): prima întâlnire cu zeul, aici sub numele de Hnikar, se produce în faţa unui munte, înainte ca Sigurðr şi Regin să debarce pentru a-i înfrunta pe fiii lui Hunding, iar în *Völsunga sagan*, "bătrânul" cu barbă lungă apare de trei ori, a treia oară chiar pe câmpul Gnitraheiði (Cap. XVlll), când Sigurðr sapă groapa, aşa cum îl sfătuise Regin.

Bătrânul din balada feroeză îl cunoaşte pe Sjúrður – îl numeşte Sjúrður Sigmundarson[2]. Mai întâi îl întreabă pe Sjúrður încotro îl poartă drumul şi apoi cine este cel care îi ţine companie la drum. Atunci Sjúrður spune că îl cheamă Regin fierarul şi că este fratele balaurului: *Regin smiður kallast hann, ormsins bróður hann er* (RS 98:1-2). A treia întrebare a bătrânului este cine l-a sfătuit pe Sjúrður să sape două gropi, pentru că acela îi doreşte moartea (RS100). Când aude că Regin este cel care l-a sfătuit să sape două gropi, bătrânul îi spune lui Sjúrður că piticul este cel mai mare trădător şi că vrea să-l omoare (*hann er versti svíkjari og deyða vil hann teg* RS101:3-4). Îi spune că cel mai bine ar fi să sape o a treia groapă, pentru veninul balaurului, şi o a patra în care să stea chiar el. Şi în *Völsunga sagan* bătrânul cu barbă lungă îi spune să sape mai multe gropi (*fleiri grafar*, VS Cap. XVlll).

În poemul *Fáfnismál* din *Edda în versuri*, Sigurðr sapă o groapă pe drumul pe care urma să treacă Fáfnir şi se ascunde acolo. Când se ridică de pe comoară, balaurul suflă venin pe capul lui Sigurðr, numai că în momentul în care trece pe deasupra gropii din pământ în care se află Sigurðr, acesta înfige paloşul în inima balaurului, care începe să atunci să se smucească, dând din cap şi coadă. Sigurðr iese atunci din groapă şi cei doi se întâlnesc.

În balada feroeză, balaurul se ridică de pe comoara de aur, cu ambele aripi ridicate (*uppi vóru hans bæði bóksl* RS108:3, 109:1), de sub cascada sub care stă, care e de aproape cincizeci şi cinci de metri (*Tríati favnar var fossurin, ið ormurin undir lá* RS108:1-2). Când s-a ridicat balaurul, au tremurat frunzele şi pădurile şi

[1] În *Reginsmál* din *Edda în versuri*, Regin îl însoţeşte pe Sjúrður la luptă.
[2] Fiul lui Sigmundur.



BDD-A27160 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:17:24 UTC)

tot pământul, din temelii (*tá skalv bæði leyv og lund og allar vørildar grundir* RS110:3-4, 111:1-2). Sjúrður încalecă pe Grani[1], îşi ridică sabia „muşcătoare" (*brá sínum bitra brandi* RS111:3) şi îl despică în două pe balaur.

Discuţia cu balaurul este redată în strofele 112-117. Prima întrebare a balaurului este: „Cine este temerarul care cuteză să despice în acest fel?" ("*Hvør er hesin hugdjarvi, ið høgga torir svá?*" RS112:3-4). În *Fáfnismál* şi în *Völsunga sagan*, Sigurðr nu îi spune la început cine este, conform vechii credinţe scandinave, că vorbele unui muribund au putere foarte mare, dacă muribundul îşi blestemă duşmanul spunându-i pe nume. Însă în *Regin Smiður*, Sjúrður îi spune balaurului de la început că este Sjúrður, fiul lui Sigmundur şi al tinerei Hjørðís (RS113). Îi spune balaurului că Regin, cel care i-a arătat drumul, e fratele lui, că este cel mai mare trădător şi că vrea să-l omoare:

> Regin er tín bróðir,
> hann vísti mær veg,
> hann er hin versti svíkjari,
> deyða vildi hann teg. (RS115)

Balaurul Frænur îi răspunde din balta de sânge în care se află: „Să-l omori pe Regin fierarul, deşi mi-e frate" (RS116:3-4). Balaurul îi spune de asemenea că Regin vrea să-l omoare pe Sjúrður şi că este cel mai mare trădător. Şi în *Fáfnismál*, balaurul îi spune lui Sigurðr că Regin va fi ucigaşul amândurora (F22:3). În acelaşi poem islandez, cei doi au un dialog mai lung, la finalul căruia Fáfnir aruncă un blestem ca bogăţiile din aur şi inelele să-i aducă lui Sigurðr sfârşitul (F20). În balada feroeză, balaurul nu aruncă nici un blestem asupra lui Sjúrður.

După ce îl omoară pe balaur, Sjúrður îi scoate inima şi o prăjeşte pe o creangă de copac lungă de treizeci de coţi (*tríati alin* RS119:4). Verifică la un moment dat dacă este prăjită suficient şi când pune mâna pe inimă, se frige şi bagă instinctiv degetul în gură. Atunci începe să înţeleagă brusc graiul păsărilor şi al tuturor animalelor (*fuglar og so alskyns djór* RS120:3). Păsările care sunt în copacul de deasupra lui – un stejar[2] – numite doar păsări sălbatice (*villini fuglar* RS121:1)[3], îi spun lui Sjúrður că şi el trebuie să mănânce din această friptură (*"Sjálvur skalt tú Sjúrður eta av tíni steik"* RS121:3-4). Păsările apar în balada feroeză ca personaj comun, ca un cor, care transmit un singur mesaj. Însă în *Völsunga sagan*, şase păsări se adresează lui Sigurðr, fiecare cu un mesaj diferit, a patra sfătuindu-l chiar ce să

[1] În *Fáfnismál,* Grani nu este menţionat în secvenţa atacului asupra balaurului.
[2] Stejarul este probabil ales de autorul feroez anonim pentru că este copacul în care zeul Óðinn, venit în vizită în sala regelui Völsung, înfige un paloş (Gram) într-un stejar uriaş şi spune că cel care va reuşi să-l scoată din copac îl va primi în dar. Sigmundur este singurul care reuşeşte (v. VS).
[3] În *Fafnismál* şi *Völsunga sagan*, păsările sunt piţigoi.



BDD-A27160 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:17:24 UTC)

facă după ce ia tot aurul din vizuina balaurului: să meargă la Hindarfjall, unde o va întâlni pe Brynhildr.

Sjúrður prăjește inima, o scoate de pe creangă, iar Regin începe să bea sângele plin de venin al fratelui său Frænur. Sjúrður îl despică atunci pe Regin în două, cu paloşul[1].

În sursele islandeze sunt descrise şi bogăţiile pe care Sigurðr le ia: printre altele, coiful zeului Ægir (*ægishjálm*)[2], pe care balaurul îl purtase ca să insufle teamă asupra tuturor, şi paloşul Hrotta, cu care balaurul îşi ucisese tatăl.

Dimineaţa devreme, Sjúrður pune cele douăsprezece lăzi cu aur în spinarea lui Grani, se aşează pe grămada de aur şi pornesc spre regatul condus de regele Hjálprek. În *Fáfnismál* şi *Völsunga sagan*, Sigurðr încarcă două lăzi pe Grani care nu vrea să pornească în nici un chip până Sigurðr nu se urcă pe cele două lăzi de aur.

**Concluzii**:

Din punctul de vedere al structurii, poemele eddice islandeze citate sunt o împletire de secvenţe narative şi dialoguri (sub formă de versuri), în timp ce balada *Regin Smiður* este scrisă exclusiv în versuri, mai bine de jumătate dintre ele sub formă de dialog. Unele strofe sau versuri sunt repetate în formă aproape identică, devenind astfel ca un refren în sine. Atât poemele eddice islandeze, cât şi baladele medievale feroeze, au un puternic caracter teatral[3].

În *Edda în versuri*, evenimentele care preced uciderea balaurului şi însuşirea comorii sunt redate pe parcursul mai multor poeme, în timp ce în tradiţia feroeză, toate acestea sunt prezentate compact, într-o singură baladă.

Forma baladei feroeze şi mai ales modul său de interpretare şi recepţie – un ritual în care balada este recitată şi dansată concomitent, o formă de comunicare teatrală cu publicul, care de cele mai multe ori este şi actant – şi-au pus amprenta şi asupra povestirii mitului.

Astfel, oralitatea reiese într-un mod mai accentuat decât în poemele islandeze citate: balada feroeză începe cu o strofă prin care povestitorul (sau conducătorul dansului) are cuvântul – "Vreţi acum să ascultaţi în timp ce voi cânta" (*Viljið tær nú lýða á, meðan eg man kvøða*, RS 1:1,2) – şi se încheie tot cu vocea

[1] În *Fafnismál* (secvenţa în proză dintre strofele 26 şi 27) şi *Völsunga sagan* (Cap. XlX), Sigurðr îl omoră pe Regin chiar cu paloşul acestuia, Riðill (v. şi RM28).

[2] *ægishjálmur* este şi un *galdr* (blestem) islandez foarte puternic, inscripţionat cu rune, pentru a insufla teama în duşman.

[3] Caracterul teatral al poemelor eddice a fost adus în discuţie deja de la mijlocul secolului al XlX-lea. În studiul său asupra istoriei teatrului suedez, Gustaf Ljunggren observa că poemele din *Edda în versuri*, documentele poetice cele mai timpurii ale culturii nord-germanice, au o formă teatrală, dialogică (Ljunggren 1864:pp.4).



BDD-A27160 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:17:24 UTC)

distinctă a povestitorului – „nu mai cânt de data aceasta" (*eg kvøði ei longur á sinni*, RS 131:2).

Componenta eroică este accentuată prin supradimensionare cantitativă: Sjúrður pleacă încărcat cu douăsprezece lăzi de aur, în loc de două, aşa cum este indicat în sursele islandeze, cascada sub care stă balaurul are cincizeci şi cinci de metri, bățul pe care eroul frige inima balaurului este lungă de treizeci de coți. La aceasta se adaugă numeroasele hipotipoze care duc la faptul că balada este puternic vizuală, într-un limbaj concentrat şi eliptic.

*Regin Smiður* păstrează momentele-cheie ale înşiruirii evenimentelor din sursele islandeze, însă dezvoltă şi elemente inovative. Dintre inovațiile aduse la nivelul coronologiei narative în balada feroeză, enumerăm:

- Sjúrður nu este crescut şi educat de piticul Regin
- Sigmundur este cel care dezvăluie pentru prima dată numele fraților Regin şi Frænur
- Sjúrður află despre moartea tatălui de la tovarăşii săi de luptă şi nu de la Regin
- Sjúrður primeşte sfaturi legate de alegerea calului Grani de la mama sa Hjørðís, zeul Óðinn neavând nicio implicare în aceasta, ca în sursele islandeze
- după ce îi învinge pe fiii lui Hunding, Sjúrður nu merge la unchiul său Grípir pentru a afla ce-i pregăteşte soarta
- întâlnirea cu Óðinn se petrece o singură dată, într-o pădure, în drum spre Glitraheiði
- discuția cu balaurul Frænur este mai compactă, iar la finalul acesteia, Frænur nu aruncă asupra lui Sjúrður nici un blestem
- păsările din copac îi dau un singur sfat lui Sjúrður, să mănânce şi el din inima balaurului
- nu se descriu bogățiile cu care Sjúrður pleacă la drum.

**Listă abrevieri:**

FM *Fáfnismál*
GS *Grípisspá (Sigurðarkviða Fáfnisbana I)*
HHll *Völsungakviða in forna (Helgakviða Hundingsbana II)*
RM *Reginsmál (Sigurðarkviða Fáfnisbana II)*



BDD-A27160 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:17:24 UTC)

RS *Regin Smiður*
VS *Völsunga sagan*

**Bibliografie**

**Literatură primară:**

*Fáfnismál*, în Eddukvæði (Sæmundar-Edda), sursa: http://heimskringla.no/wiki/Fáfnismál

*Grípisspá (Sigurðarkviða Fáfnisbana I)*, în *Eddukvæði (Sæmundar-Edda)*, sursa: http://heimskringla.no/wiki/Grípisspá

*Reginsmál*, în *Eddukvæði (Sæmundar-Edda)*, sursa: http://heimskringla.no/wiki/Reginsmá1

*Regin Smiður*, în Hammershaimb, V. U. (1851-1855): *Færøiske Kvæder*, Det nordiske Litteratur-Samfund, København. Sursa: http://heimskringla.no/wiki/Regin_smiður

*Völsungakviða in forna (Helgakviða Hundingsbana II),* în *Eddukvæði (Sæmundar-Edda)*, sursa: http://heimskringla.no/wiki/Völsungakviða_in_forna

*Völsunga sagan*, în Jónsson Guðni, Vilhjálmson Bjarni *Fornaldarsögur Norðurlanda*, Vol. 1, sursa: http://heimskringla.no/wiki/Fornaldarsögur_Norðurlanda

**Literatură secundară:**

Firouz, Gaini (2011): *Cultural Rhapsody in Shift. Faroese Culture and Identity in the Age of Globalization*, în Firouz Gaini (ed.), în "Among the Islanders of the North. Anthropology of the Faroe Islands", Fróðskapur / Faroe University Press, Tórshavn

Ljunggren, Gustaf (1864): *Svenska dramat intill slutet af sjuttonde århundradet*, Lund Köpenhamn

Nordanskog, Gunnar (2006): *Föreställd hedendom. Tidigmedeltida skandinaviska kyrkportar i forskning och historia*, Nordic Academic Press. Lund

Pulsioano, Phillip; Wolf, Kirsten (ed.) (1993): *Medieval Scandinavia: An Encyclopedia*, Garland Publishing, New York & London

Schechner, Richard (2002): *Performance Studies. An introduction*, 3rd edition (2013), Routledge, London and New York



**BDD-A27160 © 2016 Editura Universității din București**
**Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:17:24 UTC)**